

Hallormsstaður, 22.01.2024.

Bréf er varðar lagafrumvarpið Almennar sanngirnismætur (449/2023-2024).

Höfundur bréfs: Sigrún Magnúsdóttir

Kæra þingnefnd/þingmenn,

Ég sé mig knúna til að senda ykkur erindi sem varðar mín fyrstu spor í lífinu. Þannig er mál með vexti að mín fyrstu spor í lífinu eru nefnilega uppi á borðinu hjá ykkur þessa dagana þegar þið takið fyrir „Vöggustofumálið“ svokallaða og lagafrumvarpið um almennar sanngirnismætur (449/2023-2024). Sjálf var ég vísuð á vöggustofu Thorvaldsenfélagsins 10 daga gömul og dvaldi þar á annað ár. Það er skrítið fyrir þolendur eins og mig að hugsa til þess að ákvörðun á því hvað er sanngjarnt varðandi mætur sé metið og ákveðið af fólki sem þekkir ekki sögu mína eða annarra er málið varðar. Því biðla ég til ykkar að horfa á málið út frá augum okkar sem byrjuðum fyrstu mánuði og ár lífsins nánast óafskipt (þó svo að lágmarks grunnþörfum hafi verið sinnt) í kuldalegu og sterílu umhverfi á vöggustofum landsins.

Hér að neðan er meðfylgjandi bréf sem ég tók með mér á umræðufund um Vöggustofumálið sem haldinn var í Ráðherrabústaðnum síðastliðið sumar. Sá fundur var haldinn að beiðni Katrínar Jakobsdóttur Forsætisráðherra. Á fundinum vorum við tæplega 20 manns, bæði fagfólk og þolendur sem ég tíunda ekki hér. En ég mætti á fundinn ásamt samstarfsfólki í nefnd um Vöggustofumálið en auk mín skipuðu nefndina Viðar Eggertson, Árni H. Kristjánsson og Rósa Ó. Ólafíudóttir nefndina og Bjarni Karlsson hafði umsjón með. Við nefndin vorum þá þegar búin að koma töluvert saman til að taka þátt í allri umræðu um þolendur vöggustofanna og annara vistheimila. Við reyndum að hafa áhrif í umræðunni um sanngirnismætur með jákvæðni og trú og treystum að niðurstaðan yrði réttmæt og sanngjörn. Til stóð hjá mér að lesa bréf mitt upp á fundinum en við fengum einungis 3 mínútur hvert okkar til að tjá erindi okkar. Ég sá í hendi minni að ég myndi ekki ná að lesa allt bréfið upp en reyndi eftir bestu getu að segja það sem mér í brjósti býr.

Eftir fundinn lét ég Sigurð A. Guðleifsson lögfræðing Forsætisráðuneytisins fá bréfið.

Eins og þið sennilega vitið var skipuð sérstök rannsóknarnefnd til að skoða mál vöggustofubarnanna en niðurstöður hennar lýsa svo vel hvernig líf ungebarns var háttað á vöggustofu Thorvaldsenfélagsins. Skýrslur um vöggustofurnar er hrollvekjandi lesning eins og Sæunn Kjartansdóttir sálfræðingur skrifar eftir lestur á skýrslunum. Ég hvet ykkur til að lesa þessar skýrslur vel áður en þið takið ákvörðun í máli þessu, en niðurstaða þess er okkur þolendum hjartans mál. Einnig hvet ég ykkur eindregið til að lesa yfir greinargerð Árna H Kristjánssonar og fleiri sem hafa gert athugasemdir við frumvarp Katrínar Jakobsdóttur.

Niðurstaða okkar í nefndinni sem ég nefni hér að ofan er að okkar vinna sé til einskis höfð og lítið sem ekkert tillit sé tekið til þess hve erfið þessi vinna var okkur, að rýna í mál sem hefur alla tíð legið þungt í hugum okkar og hjörtum. Okkar upplifun er sú að vinna okkar í kringum málið hafi einungis verið til skrauts svo að hægt sé að segja frá því að nefnd þolenda hafi komið að málinu.

Ég biðla til ykkar sem eruð að starfa í þessari nefnd að skoða þetta mál okkar vel og óska þess að frumvarp frá árinu 2010 um sanngirnissbætur til barna á vistheimilum (47/2010) verði haft til hliðsjónar við ákvörðun ykkar. Hvernig má yfirfæra niðurstöður þess frumvarps á frumvarpið sem liggur nú á borðinu ykkar, árið 2024.

Bréf, skrifað sumarið 2023 fyrir umræðufund um Vöggustofumálið:

Mig langar til að tjá mig aðeins um **okkur**, sem vorum allt niður í kornabörn, vistuð á vöggustofum eða á öðrum vistheimilum hér á landi til lengri eða skemri tíma. Ég var t.d. aðeins **10 daga** gömul þegar ég var vistuð á vöggustofu Torvaldsenfélagsins og dvaldi þar vel á annað ár. Einmitt þegar ég var í **mestri** þörf fyrir náid og einlægt **öryggissamband**, mikla **hlýju**, djúp **grundvallartengsl** og **óskilyrta ást** var ég svipt **heilögum mannréttindum** ósjálfbjarga barns. Ég fór á mis við **heilagan** tíma sem gat **aldrei** komið aftur. Ég fór á mis við eina tímamót, sem var í boði, til að læra að **treysta** og til að læra að taka á móti og gefa **tilfinningar**. Ég fór á mis við þá mikilvægu tengslamyndun og örvun sem börn þurfa á að halda frá fæðingu. Tengslamyndun og örvun sem er nauðsynleg fyrstu tvö árin í lífi barns.

Núna á dögnum hélt ég á yngsta barnabarni mínu í fangi mínu, dóttursyni mínum, sem er að verða 4 mánaða. Hann brosti og hjalaði framan í mig með svo miklu sakleysi og gleði að ég fékk tár í augun. Hjarta mitt opnaðist upp á gátt og um mig fór straumur af þakklæti og gleði fyrir þetta litla kraftaverk. En ég hugsaði líka um **allt sem ég fór á mis við**. Mér var hugsað til þess hvernig ég, lítil stúlka á þessum aldri, fór á mis við **sálræna djúpnæringu, atlæti, ást og kærleika**.

Í dag vitum við öll hvað **fyrstu mánuðirnir** í lífi ungabarns eru mikilvægir og að mikilvægast af öllu er óskilyrtur kærleikur og meiri kærleikur. Lítið ungabarn er nánast í gjörgæslu foreldra sinna, ekki síst móður sinnar, með sína **nánd, mildi, ást** og **allt litróf tengslamyndunnar fyrstu 2 árin**.

Ég finn til hryggðar þegar ég hugsa til þess hvað betur hefði mátt fara. Hvað getum við lært af reynslunni og sögunni? Hvernig fær saga okkar líf í skugga og myrkri fortíðarinnar. Getum við fært henni líf? Já, að **einhverju** leyti, en ekki með þeirri **ofurnæmni** sem náttúran gaf okkur í frumbersku.

Sumu verður **ekki** breytt, skaði frumberskunnar verður **ekki** endurheimtur en sárin verða **milduð** með því að fá tækifæri til að tala um sögu okkar og sorgir og fá skilning og samhygd og finna að einhverjir eru tilbúnir að setja sig í spor okkar og rétta fram hjálparhönd — en síðast en ekki síst þurfum við að finna í orði og verki að yfirvöld viðurkenni að fyrrum yfirvöld bjuggu svo um hnútana að **í stað þess að við litum í kærleiksrík augu mæðra okkar vorum við látin horfa í flatt tómið, málaða vegg og loft**.

Vegna skorts á örvun og við það að stara upp í loftið mest megnis tímans urðum við sum hver rangeygð eða tileygð, þar á meðal ég, en sjónræn áreiti eru börnum nauðsynleg. Og ef við grétum var enga huggun að fá og því lærðum við snemma lært hjálparleysi. Þær fóstrur sem þóttu of vingjarnlegar í garð barns eða hændust sérstaklega að barni, voru teknar úr umönnun þess barns og færðar.

Allt mál okkar snýst um lífsfjandsamlegar afleiðingar **tengslarofs og sinnuleysis á mikilvægasta mótunarskeiði okkar**. Engin aðför að **mannlegu lífi, öryggi, grundvallarþroska, grundvallartrausti og reisu** er eins afdrifarík eins og aðför að **mikilvægasta mótunarskeiði lífsins**. Afleiðingarnar verða yfirleitt miklar andlegar **kvalir**, stundum **niðurrifandi lífsstíll, jaðarsetning, brotin sjálfsmynd og jafnvel sjálfshatur**.

Félagsleg arfgengni, sem gengur á milli ætliða og breiðist út í félagstengsl og fjölskyldulíf, ætti líka að liggja til grundvallar því **hvernig** yfirvöld viðurkenna þann **dimmleita fortíðardraug** sem við burðumst með í farteski okkar. Þar duga **engar** ölmusur.

Að teknu tilliti til þessa eiga fórnarlömb að njóta **alls vafa** á margháttuðum afleiðingum hinnar félagslegu og sálrænu **aðfarar**, sem að lokum er líka **aðför** að þeim sem líða fyrir hina félagslegu arfgengi. Lágur bætur yrðu til **áframhaldandi** niðurlægingar okkar. Upphæð sanngirnissbóta á alls ekki að vera bara ákvörðun stjórnvalda og þar með ölmusa, heldur **niðurstaða vandaðrar og uppbyggilegrar rökræðu okkar og stjórnvalda**. Mitt mat er að **lágmarksupphæð** til þolenda eigi að vera sem nemur **einum góðum árslaunum** árið 2024, 12 milljónir króna, og sýna þannig **í verki** að hugur fylgir máli, að jafnræði sé haft að leiðarljósi og að málið sé tekið **föstum tókum**.

Lifið öll heil.